

УДК 304+364-7+37.06

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1351/2025-1-11>

Павлик Надія Павлівна

докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри соціальних технологій,
Житомирський державний університет імені Івана Франка
pavnad@ukr.net

ORCID ID: 0000-0003-2601-4104

Scopus ID: 57362301100

Літяга Інна Володимирівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри соціальних технологій,
Житомирський державний університет імені Івана Франка
innalet@ukr.net

ORCID ID: 0000-0001-6210-4145

Scopus ID: 59309816000

СПІЛЬНОЧИТАННЯ ЯК СОЦІАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ

Вступ. Повномасштабна війна в Україні спричинила глибокі соціальні трансформації, як-от вимушене переміщення, втрата житла, сепарація родин, життя в окупації. Це супроводжується психологічним тиском й актуалізує потребу в ефективних формах соціальної підтримки. Зокрема, особливої уваги заслуговують технології, що забезпечують безпеку, інклюзивність і діалогічність. Однією з таких є спільночитання – практика групового читання вголос й обговорення тексту.

Мета та завдання статті – проаналізувати потенціал спільночитання як соціальної технології підтримки вразливих категорій населення та розробити трирівневу модель його впливу – на рівні особистості, групи та громади – на основі британського досвіду (зокрема, практики організації The Reader).

Результати. У статті висвітлюється необхідність оновити технології соціальної роботи відповідно до викликів війни та трансформацій українського суспільства. Увагу зосереджено на технології спільночитання, що поєднує психологічну підтримку, створення безпечного простору для самовираження та соціальну взаємодію. Автори аргументують доцільність її впровадження з урахуванням тенденцій розвитку інформаційного суспільства, у якому читання набуває нових значень не лише як освітня, а і як соціальна, інклюзивна практика.

На основі аналізу стратегічних документів України у сфері популяризації читання й розвитку критичного мислення визначено три парадигми сприйняття читання: культурну, освітню та соціальну. Найменш розвиненою в українському науковому дискурсі виявилася саме соціальна парадигма читання – як практика інклюзії, соціального згуртування та підтримки. Цей аспект став центральним у дослідженні.

Авторками проаналізовано британський досвід проєкту The Reader, який реалізує практики спільночитання в різних соціальних установах. Представлено результати численних досліджень, які доводять ефективність спільночитання для різних вразливих категорій людей, які свідчать про покращення психологічного стану, зниження тривожності, зміцнення соціальних зв'язків, формування надії та впевненості в собі.

У статті спроектовано трирівневу модель впливу спільночитання на основі Reader's Theory of Change: на особистісному рівні – це зниження тривожності, підвищення самооцінки та емоційного комфорту завдяки вислуханості й прийняттю; на груповому рівні – формування підтримувального середовища, здатність до співпраці, прийняття різноманітності досвідів, зменшення відчуття самотності; на рівні громади – побудова довіри, формування нових спільних сенсів, мотивація до дій, що сприяють згуртованості й психологічній безпеці.

Технологія спільночитання не потребує значних ресурсів, є мобільною, адаптивною до різних вікових та соціальних категорій і може бути реалізована через мережу соціальних служб, бібліотек, молодіжних центрів. Її доказовий характер дає змогу розглядати спільночитання як ефективний інструмент соціальної роботи в умовах нестабільності.

Ключові слова: читання, спільночитання, соціальні технології, технології соціальної роботи, вразливі групи.

Pavlyk Nadiia Pavlivna

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Social Technologies,
Ivan Franko Zhytomyr State University

Lityaga Inna Volodymyrivna

PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Social Technologies,
Ivan Franko Zhytomyr State University

SHARED READING AS A SOCIAL TECHNOLOGY

Introduction. The full-scale war in Ukraine has triggered profound social transformations, including forced displacement, loss of housing, family separation, and life under occupation. These experiences are accompanied by significant psychological pressure and have increased the demand for effective forms of social support. In this context, particular attention should be given to technologies that ensure safety, inclusiveness, and dialogue. One such practice is shared reading – a method involving group reading aloud and collective discussion of texts.

Purpose and objectives of the article. This article aims to explore the potential of shared reading as a social technology for supporting vulnerable populations and to propose a three-level model of its impact – at the individual, group, and community levels – based on the British experience, particularly that of the organization The Reader.

Results. The study emphasizes the need to renew social work technologies in response to the challenges of war and the transformations within Ukrainian society. Focus is placed on shared reading as a practice that integrates psychological support, the creation of safe spaces for self-expression, and meaningful social interaction. The authors argue for its implementation in the context of an evolving information society, where reading increasingly serves not only educational but also social and inclusive functions.

An analysis of Ukraine's strategic documents in the fields of reading promotion and critical thinking development reveals three key paradigms of reading: cultural, educational, and social. The social paradigm – which frames reading as a practice of inclusion, social cohesion, and support – remains the least developed in Ukrainian scholarly discourse. This study seeks to address that gap.

The authors examine the UK-based The Reader initiative, which implements shared reading practices in a variety of social settings. A body of research is presented showing that shared reading can significantly improve psychological well-being, reduce anxiety, strengthen social bonds, and foster hope and self-confidence among vulnerable groups.

A three-tier model of shared reading's impact is proposed, based on The Reader's Theory of Change: individual level – reduced anxiety, increased self-esteem and emotional comfort through a sense of being heard and accepted; group level – development of a supportive environment, capacity for cooperation, acceptance of diverse experiences, and reduced loneliness; community level – building trust, generating shared meaning, and motivating collective actions that promote cohesion and psychological safety.

Shared reading requires minimal resources, is mobile and adaptable to various age and social groups, and can be implemented through networks of social services, libraries, and youth centers. Its evidence-based nature supports its recognition as an effective tool for social work in times of instability.

Key words: *reading, shared reading, social technologies, social work technologies, vulnerable groups.*

Постановка проблеми. Зумовлені війною значні соціальні трансформації (як-от вимушене переміщення, втрата житла, життя в окупації, сепарація членів родин) поруч із психологічним тиском перебування в постійній небезпеці й тривозі за близьких актуалізують потребу пошуку ефективних форм, методів і технологій соціальної роботи для забезпечення соціального й психологічного благополуччя вразливих категорій населення. Особливо важливими в цей час стають технології соціальної роботи, які характеризуються безпекою (фізичною і психологічною), інклюзивністю щодо різних досвідів та статусів, діалогічністю як можливістю зрозуміти досвід інших, економічною ефективністю. Прикладом технології соціальної роботи, заснованої з урахуванням означених передумов, вважаємо соціальну практику спільночитання, що побудована на систематичних зустрічах для читання вголос і подальшого обговорення прочитаного в групі (сім'ї, групі однолітків, групі взаємодопомоги, тощо) [12].

Іншим важливим аргументом за апробацію та впровадження в практику соціальної роботи технології спільночитання є стрімкий розвиток інформаційного суспільства та вимоги щодо формування критичного мислення дітей і молодих людей. Саме читання є практикою, спрямованою на інтеграцію мовного та мисленнєвого розвитку людини, оскільки передбачає не лише розпізнавання слів і знання їхніх значень, а й розуміння того, як вони вписуються в контекст шляхом привнесення власних навичок і досвіду в текст, який читається [13].

Аналіз останніх досліджень. У 2021 році Міністерство культури та інформаційної політики спільно з Українським інститутом книги розробили Стратегію розвитку читання на 2021–2025 роки «Читання як життєва стратегія» [7], що визначала потенціал читання як фактор розвитку людського потенціалу, насамперед для здобуття якісної освіти, розвитку критичного мислення, самореалізації та підвищення рівня задоволеності життям. Цей крок знайшов своє продовження в Розпорядженні Кабінету Міністрів

України «Про схвалення Стратегії розвитку читання на період до 2032 року “Читання як життєва стратегія” та затвердження операційного плану її реалізації на 2023–2025 роки». У Стратегії, зокрема, відзначається роль читання в родині, що впливає на частоту читання в дорослому віці (лише 19 % дорослих в Україні читає для самоосвіти, саморозвитку, роботи або навчання) [6]. Відповідно, одним із напрямів упровадження Стратегії визначається «Формування звички і потреби в читанні. Читання як тренд», що деталізується в таких відповідних цілях: читання як дозвілєва практика; читання як освітня практика; читання як засіб інклюзії та соціальної адаптації. Відповідно, ми розглядаємо три основні парадигми розгляду читання: культурну, освітню та соціальну.

Культурна парадигма розглядає процес читання як соціальну практику передавання писемної інформації та спілкування. У своєму дослідженні бібліотечного сервісу як важливої соціальної практики спілкування з паперовою книгою Т. Гранчак і М. Кушнарєва обґрунтовують переваги читання паперових книг (художніх текстів) з фокусом на спілкуванні (книга розглядається як оповідач і суб'єкт спілкування) [1]. Означений фокус відповідає поширеній в українській науковій думці концепції книжкової комунікації, яка розглядається як процес спілкування за допомогою книги на декількох рівнях: реальний світ – автор; автор – власна суб'єктивність; текст – культурно-історичний контекст; текст – видання; книга – культурно-історичний контекст; книга – читач; автор – читач; читач – соціальна пам'ять; читач – власна суб'єктивність В. Маркова [4].

Так, концепція книжкової комунікації розглядається як загальна соціальна практика, надбання людства, частина культури, що виконує важливі соціальні функції, зокрема забезпечення комунікації та передавання інформації, але водночас не обмежується створенням певних меж, умов і вимірюваних результатів.

В освітній парадигмі читання розглядається як метод навчання, спрямований на опрацювання

учнями інформації та подальше прийняття обґрунтованих рішень, наприклад, методи та прийоми читання для розвитку критичного мислення молодших школярів (А.Лякішева, В.Вітюк, І.Кашуб'як [3]; О.Пометун, Н.Гупан [5] та інші). Важливо зауважити, що за такого підходу читання інтегрується в навчальну діяльність на рівні з іншими методами і його важко виокремити в самостійну метадіяльність (метадіяльністю в освітній парадигмі є саме навчання, виховання та розвиток учнів). Тобто в освітній парадигмі читання є складником освітніх технологій, тобто розглядається як метод навчання, що супроводжується додатковими освітніми завданнями й інтеракціями та опосередковується предметною сферою навчання.

Водночас в українській науковій літературі бракує досліджень, спрямованих на визначення саме соціальної парадигми читання, спрямованого на інклюзію та соціальну інтеграцію вразливих категорій людей і гетерогенних груп. Відповідно, **метою** статті є аналіз та репрезентація читання як групової практики, спрямованої на соціальну та психологічну підтримку вразливих категорій. Зокрема, базуючись на аналізі британського досвіду використання читання в соціальній роботі з індивідами, групами та громадами, ми спроектуємо модель впливу технології спільноточитання на трьох рівнях – особистісному, груповому, у громаді.

Вивчення британського досвіду використання читання (зокрема, спільноточитання – shared reading) як соціальної технології свідчить про наявність значущого досвіду, побудованого на дослідженнях і практиці імплементації спільноточитання в процес соціальної та психологічної підтримки вразливих

груп населення. Зокрема, британський проєкт «The Reader» на своєму сайті [14] висвітлює результати 24 наукових досліджень, спрямованих на визначення впливу спільноточитання на соціальне благополуччя окремих категорій людей, реалізованих з 2008 року до цього часу. У таблиці 1 представлено результати узагальнення окремих досліджень щодо впливу спільноточитання на соціальне та психологічне благополуччя різних вразливих груп людей.

Так, у Великій Британії групи спільного читання широко використовують як соціальну технологію для досягнення різноманітного спектра завдань соціальної роботи, зокрема, для підтримки та покращення соціального й психологічного благополуччя вразливих категорій населення. Цікавими фактами є розвинена мережа груп спільноточитання в соціальних закладах різного призначення – охорони здоров'я, охорони правопорядку, освіти та культури, а також науковий (дослідницький) супровід спільноточитання з метою вивчення його впливу на різні стани вразливості. Це дає можливість сформулювати висновок про технологізацію спільного читання як процесу, заснованого на дослідженнях, що, своєю чергою, дає можливість зрозуміти індивідуальні, міжособистісні та ширші соціальні й структурні проблеми [2], а також сприяє забезпеченню якості соціальної роботи як професії, тобто надає соціальній роботі доказового характеру.

Відповідно до розробленої в Ліверпулі Читацької теорії змін (Reader's Theory of Change [16]) ми спроектували трирівневу модель впливу технології спільноточитання на особистість, групу та громаду, яка може бути інтегрована в діяльність соціальних служб, молодіжних центрів, бібліотек, громадських

Таблиця 1

Узагальнення досліджень щодо впливу спільноточитання на вразливі групи людей

Назва дослідження	Цільова аудиторія	Основні результати
Оцінка досвіду та значення спільного читання в психологічно інформованому спланованому середовищі у в'язницях, 2022 [11]	Чоловіки та жінки, які перебувають у в'язницях або службах пробації	Статистично значущі результати за показниками благополуччя, надії, активності, самоефективності, міжособистісної довіри
Міцніший фундамент для майбутнього, 2019 [16]	Територіальні громади	За результатами самооцінки учасників й учасниць груп відзначено покращення самопочуття, налагодження дружніх зв'язків, глибше розуміння інших людей
Дослідження терапевтичних переваг читання для лікування депресії та покращення самопочуття, 2010 [8]	Люди з діагнозом депресії, установленим лікарем	Статистично значуще поліпшення психічного здоров'я пацієнтів з депресією, що відбулося протягом 12-місячного відвідування читацьких груп
Дослідження переваг груп спільного читання для людей, які живуть з деменцією, з погляду якості життя, 2014 [15]	Люди з деменцією	Значне покращення якості життя людей з деменцією
Порівняльне дослідження когнітивно-поведінкової терапії та спільного читання при хронічному болю, 2016 [9]	Люди з хронічним болем понад 6 місяців	Оцінка болю після сеансу читання нижча за середній показник і нижча, ніж за два дні до й два дні після сеансу читацької групи
Дослідження ефективності програми «Спільне читання» як втручання у здоров'я населення загалом, 2022 [10]	Серед інших категорій – діти шкільного віку	Покращення самооцінки дітей за шкалами: поведінкова адаптація; інтелектуальний і шкільний статус; фізична зовнішність та риси характеру; свобода від тривоги; популярність; щастя і задоволеність

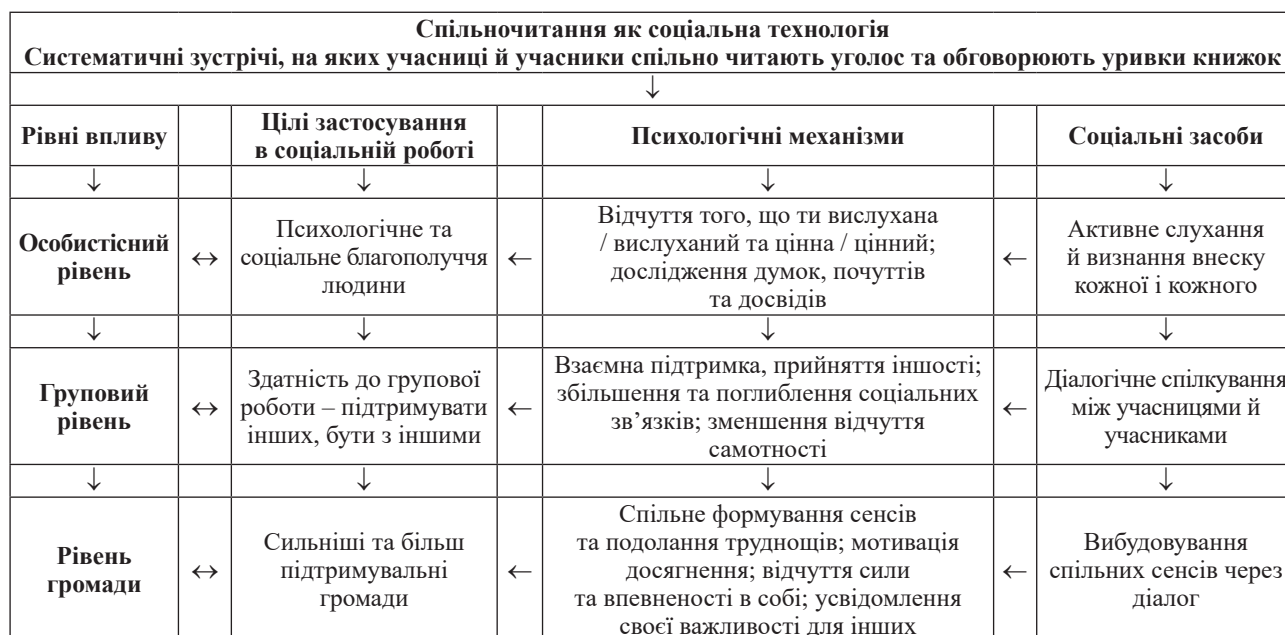

Рис. 1. Трирівнева модель впливу технології спільночитання на особистість, групу та громаду (за результатами Reader's Theory of Change [16])

організацій з метою забезпечення благополуччя різних категорій людей, незалежно від віку, стану здоров'я, соціального статусу (див. рис. 1).

Висновки й перспективи. Модель відображає взаємозв'язок спільночитання як соціальної технології, побудованої на систематичних зустрічах зі спільного читання уголос й обговорення прочитаного з рівнями потенційного впливу, можливими цілями для використання в соціальній роботі, психологічними механізмами впливу та соціальними засобами для досягнення окресленого впливу. Так, активне вислуховування та визнання внесків усіх учасників як елемент технології спільночитання запускає в дію такі психологічні механізми, як відчуття вислуховування та цінності, а також дослідження своїх думок, почуттів і досвідів, що, своєю чергою, сприяє відчуттю психологічного та соціального благополуччя учасників і учасниць читачьких груп. Діалогічне спілку-

вання між учасниками й учасницями групи розвиває в групі взаємопідтримку, відчуття та розуміння іншості, допомагає збільшити й поглибити соціальні зв'язки між учасниками та зменшити відчуття самотності. Так, поступово розвивається здатність до групової роботи. У процесі обговорення читачі та читачки вибудовують спільні сенси, що відображається в мотивації досягнення, відчутті сили, впевненості, усвідомленості своєї важливості для інших. На рівні громади такі зміни дають змогу будувати сильніші та підтримувальні громади небайдужих людей.

Отже, спільночитання є доказовою технологією соціальної роботи, що дає змогу досягнути змін на трьох взаємопов'язаних рівнях: особистості, групи та громади. Перспективи подальших пошуків ми вбачаємо у вивченні, апробації та впровадження технології спільночитання в діяльність соціальних служб, молодіжних центрів, бібліотек і закладів культури.

Список літератури:

1. Гранчак Т., Кушнарьова М. Читання паперових книг: буття у просторі спілкування. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 2021, 7, 10–26. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.7.2021.233251>
2. *Дослідження у соціальній роботі: Антологія*. Семігіна Т. (упор.) Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 203 с. URL: <https://mgmedkoledg.kl.com.ua/wp-content/uploads/2024/04/Doslidzhennya-u-sotsialnij-roboti.pdf>
3. Лякішева А.В., Вітюк В.В., Кашуб'як І.О. *Кейсбук методів і прийомів технології розвитку критичного мислення в Новій українській школі*. Луцьк : ФОП Іванюк В.П., 2022. 116 с.
4. Маркова В.А. *Книга в соціально-комунікативному просторі: минуле, сучасне, майбутнє* : монографія. Харків : ХДАК, 2010. 252 с. С. 57–58.
5. Пометун О.І., Гупан Н.М. Розвиток критичного мислення учнів засобами шкільного підручника історії. *Проблеми сучасного підручника*. 2018. Вип. 20. С. 327–338. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psp_2018_20_32
6. Про схвалення Стратегії розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія» та затвердження операційного плану її реалізації на 2023-2025. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190-2023-%D1%80#Text>
7. Український інститут книги 26 березня презентував Стратегію розвитку читання на 2021–2025 роки «Читання як життєва стратегія». *Читомо*. URL: <https://chytomo.com/v-ukraini-prezentuvaly-stratehiu-rozvytku-chytannia-na-2021-2025-roky/>

8. Billington J., Dowrick C., Hamer A., Robinson J., Williams, C. An investigation into the therapeutic benefits of reading in relation to depression and well-being. November 2010, University of Liverpool. URL: https://www.thereader.org.uk/wp-content/uploads/2022/11/Therapeutic_benefits_of_reading_final_report_March_2011.pdf
9. Chronic Pain. A Comparative Study of Cognitive Behavioural Therapy and Shared Reading for Chronic Pain. The Reader, 2016. URL: <https://www.thereader.org.uk/wp-content/uploads/2022/11/Chronic-Pain-Summary.pdf>
10. Davis Ph., Magee F. What Literature Can Do. An investigation into the effectiveness of Shared Reading as a whole population health intervention. University of Liverpool. URL: <https://www.thereader.org.uk/wp-content/uploads/2022/11/What-Literature-Can-Do.pdf>
11. Liebling A., Auty K., Gardom J., Lieber E. An Evaluation of the Experience and Meaning of Shared Reading in Psychologically Informed Planned Environments in Prisons. Ministry of Justice Analytical Series, 2022. URL: <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/63469f72d3bf7f618b1cb7b6/evaluation-of-shared-reading-in-pipes.pdf>
12. Loboda, S., Pavlyk, N. & Plyska, Y. Shared Reading as the Cognitive and Metacognitive Factor of the Increasing Children and Youth Well-Being, *Youth Voice Journal*, 2024, 14(3), 120–128, ISBN (online): 978-1-911634-82-9
13. National Reading Panel. Teaching children to read: An Evidence-Based Assessment of the Scientific Research Literature on Reading and Its Implications for Reading Instruction. Reports of the subgroups URL: <https://www.nichd.nih.gov/sites/default/files/publications/pubs/nrp/Documents/report.pdf>
14. Our Research. Shared Reading changes lives by improving wellbeing, reducing social isolation and building stronger communities. The Reader. URL: <https://www.thereader.org.uk/shared-reading-wwd/our-research/>
15. Read to Care. An Investigation into Quality of Life Benefits of Shared Reading Groups for People Living with Dementia. The Reader Organisation (TRO), 2014. URL: <https://www.thereader.org.uk/wp-content/uploads/2022/11/Read-to-Care-2014-Final.pdf>
16. *Stronger Foundations For The Future*. Growing shared reading with support from the second half fund, May 2019. URL: <https://www.thereader.org.uk/wp-content/uploads/2020/06/Stronger-Foundations-For-The-Future-The-Readers-Second-Half-Fund-Repo....pdf>

References:

1. Hrachak, T., & Kushnarova, M. (2021). Chytannia paperovykh knyh: buttia u prostori spilkuвання. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiynykh nauk* [Reading paper books: being in the space of communication], 7, 10–26. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.7.2021.233251> [in Ukrainian].
2. Semyhina, T. (2021). Doslidzhennia u sotsialnii roboti: Antolohiia. [Research in Social Work: Anthology]. Kyiv: Akademiia pratsi, sotsialnykh vidnosyn i turyzmu. 203 p. Retrieved from: <https://mgmedkoledg.kl.com.ua/wp-content/uploads/2024/04/Doslidzhennia-u-sotsialnij-roboti.pdf> [in Ukrainian].
3. Liakisheva, A. V., Vitiuk, V. V., & Kashubiak, I. O. (2022). Keisbuk metodiv i pryiomiv tekhnolohii rozvytku krytychnoho myslennia v Novii ukrainskii shkoli [Casebook of methods and techniques of technology for the development of critical thinking in the New Ukrainian School]. Luts'k : FOP Ivaniuk V. P., 116 p. [in Ukrainian].
4. Markova, V.A. (2010). Knyha v sotsialno-komunikatyvnomu prostori: mynule, suchasne, maibutnie: monohrafiia [The book in the social and communicative space: past, present, future: a monograph]. Kharkiv: KhDAK, 252 p. P. 57–58. [in Ukrainian].
5. Pometun, O.I., & Hupan, N.M. (2018). Rozvytok krytychnoho myslennia uchniv zasobamy shkilnoho pidruchnyka istorii [Development of critical thinking of students by means of a school history textbook]. *Problemy suchasnoho pidruchnyka*. Vyp. 20. P. 327–338. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psp_2018_20_32 [in Ukrainian].
6. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku chytannia na period do 2032 roku "Chytannia yak zhyttieva stratehiia" ta zatverdzhennia operatsiynoho planu yii realizatsii na 2023-2025. [On approval of the Reading Development Strategy for the period up to 2032 'Reading as a Life Strategy' and approval of the operational plan for its implementation for 2023-2025]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190-2023-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
7. Ukrainskyi instytut knyhy 26 bereznia prezentuvav Stratehiu rozvytku chytannia na 2021 – 2025 roky "Chytannia yak zhyttieva stratehiia" [On 26 March, the Ukrainian Book Institute presented the Reading Development Strategy for 2021-2025 "Reading as a Life Strategy"]. *Chytomo*, Retrieved from: <https://chytomo.com/v-ukraini-prezentuvaly-stratehiu-rozvytku-chytannia-na-2021-2025-roky/> [in Ukrainian].
8. Billington, J., Dowrick, C., Hamer, A., Robinson, J., & Williams, C. (2010). An investigation into the therapeutic benefits of reading in relation to depression and well-being. University of Liverpool. Retrieved from: https://www.thereader.org.uk/wp-content/uploads/2022/11/Therapeutic_benefits_of_reading_final_report_March_2011.pdf
9. Chronic Pain. A Comparative Study of Cognitive Behavioural Therapy and Shared Reading for Chronic Pain. The Reader, 2016. Retrieved from: <https://www.thereader.org.uk/wp-content/uploads/2022/11/Chronic-Pain-Summary.pdf>
10. Davis Ph., Magee F. (2022). What Literature Can Do. An investigation into the effectiveness of Shared Reading as a whole population health intervention. University of Liverpool. Retrieved from: <https://www.thereader.org.uk/wp-content/uploads/2022/11/What-Literature-Can-Do.pdf>
11. Liebling A., Auty K., Gardom J., Lieber E. (2022). An Evaluation of the Experience and Meaning of Shared Reading in Psychologically Informed Planned Environments in Prisons. Ministry of Justice Analytical Series, Retrieved from: <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/63469f72d3bf7f618b1cb7b6/evaluation-of-shared-reading-in-pipes.pdf>
12. Loboda, S., Pavlyk, N. & Plyska, Y. (2024) Shared Reading as the Cognitive and Metacognitive Factor of the Increasing Children and Youth Well-Being, *Youth Voice Journal*, 14(3), 120–128, ISBN (online): 978-1-911634-82-9

13. National Reading Panel. Teaching children to read: An Evidence-Based Assessment of the Scientific Research Literature on Reading and Its Implications for Reading Instruction. Reports of the subgroups. Retrieved from: <https://www.nichd.nih.gov/sites/default/files/publications/pubs/nrp/Documents/report.pdf>

14. Our Research. Shared Reading changes lives by improving wellbeing, reducing social isolation and building stronger communities. The Reader. Retrieved from: <https://www.thereader.org.uk/shared-reading-wwd/our-research/>

15. Read to Care. An Investigation into Quality of Life Benefits of Shared Reading Groups for People Living with Dementia. The Reader Organisation (TRO), 2014. Retrieved from: <https://www.thereader.org.uk/wp-content/uploads/2022/11/Read-to-Care-2014-Final.pdf>

16. Stronger Foundations For The Future. Growing shared reading with support from the second half fund, May 2019. Retrieved from: <https://www.thereader.org.uk/wp-content/uploads/2020/06/Stronger-Foundations-For-The-Future-The-Readers-Second-Half-Fund-Repo....pdf>

Статтю підготовлено в межах реалізації проєкту “Dialogues and Reading: Shared Reading for Ukrainian Young People” (DaR:ua), Department of Global Studies, Aarhus University, Denmark.